

Anto ORLOVAC

U počast velikanu pisane riječi

Simpozij o dr. Čedomilu Čekadi (1896-1981),
Sarajevo 14.-15. ožujka 1997.

Znanstvenim simpozijem Vrhbosanska se nadbiskupija sjetila svoga velezaslužnog člana, teologa i publicista, svećenika i mučenika, neustrašiva svjedoka vjere dr. Čedomila Čekade u povodu stoljetnice njegova rođenja. Skup su organizirali Nadbiskupski ordinarijat Vrhbosanski, Vrhbosanski kaptol (čiji je član Čekada bio) i Vrhbosanska visoka teološka škola, a održan je u dvorani Pavla VI. u Vrhbosanskoj katoličkoj bogosloviji 14. i 15. ožujka 1997.

Simpozij je otvorio nadbiskup vrhbosanski kard. Vinko Puljić u nazočnosti pomoćnog biskupa mons. Pere Sudara, franjevačkog provincijala "Bosne Srebrne" fra Petra Anđelovića, vrhovne poglavarice družbe sestara Služavki Malog Isusa s. Mirjam Dedić, većeg broja svećenika, bogoslova i gostiju, a zastupljena je bila i obitelj Čekada. Budući da je u to vrijeme Sarajevo živjelo u iščekivanju bliskog posjeta Svetog Oca, kardinal je u uvodnoj riječi istaknuo osobitu i nepokolebivu vjernost Čekade Papi i Crkvi, navodeći neke njegove tekstove. Generalni vikar banjalučke biskupije dr. Anto Orlovac pozdravio je skup u ime banjalučke biskupije kojoj je obitelj Čekada svojedobno dala biskupa; naime biskup Smiljan Franjo Čekada je uz službu skopskog biskupa bio i apostolski upravitelj banjalučke biskupije od 1946. do 1951. godine, odnosno dok ga ondašnje vlasti nisu prognale iz Banjaluke.

Prvog dana rada simpozija pročitano je pet referata. Najprije je dr. Tomislav Išek u predavanju "znanstveno-političkog karaktera" govorio o društvenim i političkim prilikama u BiH od 1918. do pada komunizma u bivšoj Jugoslaviji. Naglasio je Strossmayerovu misao kako su o Bosni odlučivali oni "koji je najmanje poznaju i vole", te kao konstantu tog razdoblja istaknuo stalne promjene vlasti. Profesor crkvene povijesti dr. Božo Goluža dao je pregled života Katoličke Crkve u BiH u istom razdoblju. Krupne i stalne političke promjene imale su velik utjecaj i na crkveni život, najprije u kraljevini Jugoslaviji, zatim u neuspjeloj samostalnoj hrvatskoj državi, da bi onda, nakon svih ratnih i poratnih stradanja i teških kušnji Crkve svo do martirija, uslijedio ledeni val komunističkog nastojanja da Crkvu posve uguši. No, Crkva je pokazala da zna trpjeti i preživjeti. Korijene i članove obitelji Čekada, koja je Crkvi dala tri ugledna svećenika, prikazao je prof. Božo Odobašić. Iz te je duboko vjerničke obitelji osim Čedomila također svećenik mlađi brat Milivoj

(1906-1961) i Smiljan Franjo (1902-1976), kasniji skopski biskup, banjalučki apostolski upravitelj, te vrhbosanski nadbiskup.

Vrhbosanski kaptol u Čekadino vrijeme, njegove članove i djelatnost od onih prvih u Stadlerovo vrijeme do danas, ocrtao je sadašnji prepošt dr. Pero Pranjić. Čedomil je 13. na kronološkoj listi vrhbosanskih kanonika. Uz veliku pomoć koju je Kaptol pružao nadbiskupu u upravi Vrhbosanskom nadbiskupijom, više kanonika kasnije je postalo biskupima i nadbiskupima u Sarajevu i drugdje. Niz predavanja prvog dana zaključio je student Vrhbosanske bogoslovije đakon Josip Senjak prikazom izuzetno opsežne Čekadine bibliografije, u koju je on uložio puno truda, a koja obuhvaća čak više od 3000 jedinica, što još uvijek nije definitivni broj.

Drugog dana izneseno je još desetak prikaza. Dr. Anto Orlovac izložio je opširnu temu o odnosu Crkve i nacije u Čekadinim člancima od 1927. do 1943. godine. Naglasio je Čekadin stav kako je Crkva nadnacionalna, ali da je dio svoga naroda kojemu najbolje služi naučavajući trajno vrijedeće moralne norme te iznio neke i danas aktualne Čekadine misli, koje bi hrvatski političari morali imati na pameti. Dr. Tomo Vukšić, mostarski svećenik i profesor naše Bogoslovije, govorio je o *Katoličkom Tjedniku* (1922-1945), svojedobno veoma uglednom katoličkom listu, ne samo u Sarajevu, u kojemu je Čekada bio "ponajbolji i glavni suradnik", zapravo dugi niz godina stup na kojemu je taj tjednik počivao i u kojemu je on prosječno imao po tri veoma raznorodna priloga u svakom broju. Ostao je čvrst i načelan, unatoč smicalicama i podvalama ondašnjeg režima.

Istaknuti katolički javni radnik dr. Lav Znidarčić iz Zagreba iznio je svoja sjećanja na Čekadu u kojima je posvjedočio kakav je značaj imao Čekada: jasan, uporan, odvažan, energičan svećenik, teolog i novinar, koji je znao svoj pravac i od njega nije odstupao, čak ni onda kada je za to trebalo gorko i nepravedno trpjeti. Punih 12 godina proživio je pakao komunističke torture u kaznionici u Zenici, a preživio je i režiranu prometnu nesreću u Slakovcima kod Vinkovaca 1951.

O ulozi pape u Crkvi prema Čekadinim člancima, kojemu je on bio apsolutno odan, govorio je predsjednik "Napretka" prof. dr. Franjo Topić. Kad su papa i Crkva u pitanju, kod Čekade nikad nije bilo dvoumljenja; on je nepokolebivo slijedio njihov put. Profesor moralne teologije na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji dr. Tomislav Jozić govorio je o "Liberu" (jedan od Čekadinih pseudonima), kao posljednjem beskompromisnom branitelju katoličkog morala. Činio je to u svakoj prilici odlučno, ali je to znao činiti britkim i duhovitim stilom. Sarajevski književnik Mirko Marjanović analizirao je Čekadin jezik i stil, koji je bio inspiriran načinom kako Biblija govori. Zato su u njega izgovorene ili napisane riječi "svete alatke, njima se s istinskim nadahnućem obrađuju bašće duhovnosti i misaonosti".

U završnom dijelu simpozija mr. Drago Župarić prikazao je Čekadino viđenje službe i duhovnosti svećenika u njegovim pisanim radovima, čemu je Čekada pridavao izuzetnu važnost. Svećenik najprije mora njegovati osobnu pobožnost hranjenu sakramentima i molitvom, i to ne samo onom koju on predvodi u zajednici, nego i onom osobnom, poput

Isusa. Tražio je od svećenika savjesno dijeljenje sakramenata, te solidnu pripravu za propovijedanje. Sestra Mirta Lišnić iz družbe Služavki Maloga Isusa brojnim je navodima ilustrirala nlogu redovnika i redovnica u Crkvi, koje Čekada naziva "specijaliziranim četama" u prvim redovima Crkve. Generalni vikar Vrhbosanske nadbiskupije i bibličar dr. Mato Zovkić osvjetlio je u svom predavanju Čekadino gledanje na pokoncilsku obnovu Crkve u Hrvata, prema kojoj je on bio dosta kritičan, ostajući na svojoj prijesaborskoj teološkoj izobrazbi. Imao je i poveću polemiku s *Glasom koncila* u svezi s tom tematikom.

Na skupu su pročitana još tri izvješća autora koji nisu bili nazočni. To je najprije referat mostarskog i trebinjskog briskupa mons. dr. Ratka Perića o duhovnom i propovjedničkom liku dr. Čekade, u kojemu je istaknut njegov izgrađeni duhovni lik, što se posebno očituje u tom što npr. nikad ni riječi nije napisao o svom 12-godišnjem tamnovanju, jer nije htio ubirati poene zbog svog martirija, a drugi su o tome pisali cijele memoare. Čekada je bio "ekspanzija raskošne a disciplinirane misli, dinamika bogate riječi, pokret napunjena pera", naglasio je biskup. Drugi je referat mr. Ive Balukčića koji je prikazao Čekadino zalaganje za Katoličku akciju i apostolat laika u BiH, što je nezaobilazna tema osobito u *Katoličkom Tjedniku*, koji je tomu trebao i poslužiti, a Čekadine zasluge u tome su nemjerljive. S posebnim simpatijama na skupu je saslušan s puno ljudske topline napisani prilog angažiranog dubrovačkog vjernika gosp. Ratka Vlajkija, koji je iznio osobno svjedočenje o Čekadi s kojim je proveo mnoge godine zatvora u Zenici, kao i tragičnu željezničku nesreću kod Slakovaca koju su obojica preživjeli, te je imao prilike upoznati ga dobro izbliza.

Dr. Čedomil Čekada rođen je u Posušju 6. studenog 1896. Gimnaziju je završio u Travniku, bogosloviju u Sarajevu i Innsbrucku, gdje je i doktorirao (pretpostavljam da mu je odatle pseudonim "Dr. Ins."). Cijeli aktivni svećenički vijek proveo je u Sarajevu kao vjeroučitelj, tajnik i kancelar nadbiskupije, kanonik, urednik i suradnik Katoličkog Tjednika, itd. Već mu je režim stare Jugoslavije pravio brojne neprilike, a onaj poslijeratni, komunistički, toga beskompromisnog i sposobnog svećenika novinara, jedno od najbriljantnijih katoličkih pera ovoga podneblja, htio je posve neutralizirati, pa ga je za punih 12 godina spremio u zeničku kaznionicu (1945-1957). Izdržao je cijelo to vrijeme, ne tražeći ni od koga milosti. Nakon svog umirovljenja 1966. živio je u Dubrovniku, gdje je i preminuo 26. rujna 1981. Pokopan je u obiteljskoj grobnici na sarajevskom groblju Bare. Uz desetak knjiga autor je nepreglednog niza od više od 3000 jedinica koje je potpisivao punim imenom i brojnim pseudonimima, kao: "Dr. Ins.", "Liber", "Č.", "ČČ.", "Dr. ČČ.", itd.

Ovaj simpozij u povodu stote obljetnice rođenja dr. Čedomila Čekade vraćanje je duga ovom velikanu pisane riječi, koji je ostavio neizbrisiv trag, pišući neumorno gotovo šest desetljeća, uvijek svjež, jasan i živahan u stilu, a energičan i beskompromisan u stavovima, satkan od materijala kakvog se u ovom našem vremenu sve manje nađe. Stoga je svojim sjajnim, britkim perom sam sebi podigao *monumentum aere perennius*.